

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

У світлі вуличних ліхтарів танцював сніг, схожий на клаптики вати. Безцільно, немов не міг вирішити, хотів він летіти вгору чи впасти вниз, просто віддавшись на милість лютому крижаному вітру, що виривався з непроглядної пільми над Осло-фіордом. Вони кружляли разом — вітер і сніг, кружляли в темряві на причалі між зачиненими на ніч складами. Поки вітру це не набридло й він не кинув партнера по танцю до стіни. А там сухий навіяний вітром сніг осідав навколо черевиків чоловіка, якому я щойно вистрілив у груди та шию.

З подолу його сорочки на сніг стікала кров. Насправді я не дуже розуміюся на снігу — та й багато чому іншому, як на те пішло, — але я читав, що сніжинки, що утворюються при великому морозі, геть відрізняються від сніжинок із мокрого снігу — важких клаптів чи хрустких кристаликів. Саме через сухість снігу й форму його кристалів гемоглобін зберіг темно-червоний колір. Так чи так, сніг під чоловіком нагадав мені королівську мантию — пурпурову та обшиту горностаєм, яку я бачив на малюнках в книжці

з норвезькими народними казками, що їх читала мені мама. Вона любила казки та королів. Мабуть, тому вона назвала мене на честь короля.

У «Івнінг пост» писали: якщо такий холод триватиме до Нового року, 1977 рік стане найхолоднішим від часів війни, і ми запам'ятаємо його як початок нового льодовикового періоду, про який уже давно говорять вчені. Але що я про те міг знати? Я знав лише, що чоловік, який лежав переді мною, скоро мав померти. Я не сумнівався, бо бачив передсмертні конвульсії. Він був одним із людей Рибалки. Я вбив його не з особистих причин. Я сказав йому це перед тим, як він обагрив стіну кров'ю та знепритомнів. Якщо мене колись пристрелять, то я волів би, щоб це зробили з особистих причин. Я сказав це не для того, щоб його привид не ходив за мною — я не вірю в привидів. Я просто не міг придумати, що ще сказати. Очевидно, я міг би й просто притримати язика за зубами. Зрештою, саме так я зазвичай і роблю. Отже, мабуть, щось раптом розв'язало мені язика. Можливо, те, що до Різдва залишалися лічені дні. Я чув, що на Різдво люди повинні відчувати себе ближчими одне до одного. Але що я можу знати?

Я думав, що кров замерзне на снігу й залишиться кіркою. Але натомість сніг усотував кров, засмоктував її під поверхню, ховаючи, наче мав від цього якийсь зиск. Коли я повертався додому, я уявляв собі сніговика, що підіймається зі снігового замету, а під його смертельно-блідою льодяною шкірою чітко видно прожилки крові.

Повертаючись до своєї квартири, я потелефонував з автомата Даніелю Гоффманну, щоб сказати йому, що роботу виконано.

Гоффманн сказав, що це добре. Як завжди, він не ставив жодних питань. Або він навчився довіряти мені за чотири роки, протягом яких я залагоджував для нього різні сумнівні справи, або він насправді не хотів знати. Роботу виконано, тож навіщо такій людині, як він, турбувати себе такими речами, коли він платить саме за те, щоб мати менше турбот? Гоффманн попросив мене приїхати наступного дня до офісу — він сказав, що має для мене нову роботу.

— Нову роботу? — перепитав я, відчуваючи, як закалатало серце.

— Так, — сказав Гоффманн. — Таке собі нове доручення.

— О, гаразд.

Я з полегшенням поклав слухавку. Бо більше мені немає чим займатися, крім як виконувати такі доручення. Насправді я гідний робити не так уже багато речей.

Ось чотири речі, до яких я точно непридатний. По-перше, тікати на автівці від переслідувачів. Я можу швидко їздити, тут усе гаразд. Але я не можу їздити непомітно, а кожен, хто тікає від переслідувачів, повинен вміти і те, і те. Він повинен вміти кермувати так, щоб не відрізнитися від інших автомобілів на дорозі. Я ж потрапив до в'язниці, прихопивши із собою ще двох чоловіків, саме тому, що не вмів їздити досить непомітно. Я мчав, як демон, перелітаючи

з лісових стежок на головні дороги та назад. Я давно відірвався від наших переслідувачів, і до шведського кордону мені залишалось лише кілька кілометрів. Я пригальмував і їхав рівномірно, дотримуючись правил, як дідусь на недільній прогулянці. І нас таки зупинив поліцейний патруль. Пізніше вони сказали, що не підозрювали, що ця машина пов'язана з пограбуванням, і що я не їхав занадто швидко й не порушував жодних правил дорожнього руху. Вони сказали, що зупинили мене через те, *як* я їхав. Я не розумію, що вони мали на гадці, але вони сказали, що їхав я підозріло.

По-друге, я непридатний для пограбувань. Я читав, що понад половину всіх банківських працівників, які пережили пограбування, дістають психологічні проблеми, деякі навіть на все життя. Не знаю чому, але в старого, який стояв за конторкою в поштово-му відділенні, психологічні проблеми настали дуже швидко. Його мало грець не вхопив, щойно він побачив ствол мого пістолета, спрямований приблизно в його бік. Наступного дня я прочитав у газеті, що він потерпає від психологічних проблем. Такий собі діагноз, але хай там як, психологічні проблеми — неприємна штука. Тому я пішов у лікарню його навідати. Певна річ, він мене не впізнав — на пошті я був у масці Санта-Клауса. (Ідеальне маскування. Ніхто навіть бровою не моргнув, побачивши, як поруч із магазинами з різдвяними вогниками з пошти вибігають із мішками три чоловіки в костюмах Санта-Клауса.) Я зупинився на порозі палати й подивився на

старого. Він читав «Клас страгл», комуністичну газету. Не те щоб я мав щось проти комуністів як особистостей. Гаразд, можливо, маю. Але я не *хочу* мати нічого проти них як особистостей, я просто вважаю, що вони помиляються. Тож я відчув себе трохи винним, коли зрозумів, що після того, як я побачив, що старий читає «Клас страгл», мене вже не так гризе сумління. Але, очевидно, є велика різниця між тим, щоб відчувати себе трохи винним та дуже винним. І, як я вже сказав, сумління мучило мене набагато *менше*. Але я кинув займатися пограбуваннями. Зрештою, не було гарантії, що наступна жертва теж виявиться комуністом.

По-третє, я не можу мати справу з наркотиками. От просто не можу. Річ не в тому, що я не можу витягувати гроші з людей, які заборгували моїм роботодавцям. Наркомани повинні нарікати лише на себе, і, як на мене, люди повинні платити за свої помилки, усе дуже просто. Проблема радше в тім, що я маю слабку, чутливу натуру, як колись сказала моя мама. Мабуть, вона бачила в мені себе. Хай там що, я маю триматися якомога далі від наркотиків. Як і вона, я належу до тих людей, які просто шукають те, чому можна підкоритися. Релігії, старшому братові, босу. Випивці та наркотикам. Крім того, я не годен і до десяти порахувати, щоб не збитися з ліку. А це нікуди не годиться, якщо ти збираєшся баришувати наркотиками чи вибивати борги, — це ж цілком ясно.

Гаразд. По-четверте. Проституція. Те саме. Я нормально сприймаю факт, що жінки можуть заробляти

гроші будь-яким способом, так само як і думку про те, що якийсь хлоп — я, наприклад, — має отримувати третину їхніх прибутків за те, щоб ладнати їхні справи та давати можливість зосередитися суто на роботі. Хороший сутенер вартий кожної крони, яку йому платять, я завжди так вважав. Проблема в тім, що я дуже швидко закохуюся, а відтак перестаю сприймати наші взаємини як виключно ділові. І я не можу напосідати на жінок, бити їх або погрожувати, байдуже, закоханий я в них чи ні. Ця риса мого характеру теж має стосунок до моєї мами? Можливо. Що я можу знати? Мабуть, саме тому я не можу бачити, як інші чоловіки б'ють жінок. Щось у мені тоді надломлюється. Візьмімо, наприклад, Марію. Глухоніму та кульгаву. Я не знаю, як ці дві її вади стосувалися одна одної — імовірно, ніяк. Скоріше, це було як у тій приказці — одна біда йде, то й другу за собою веде. Можливо, саме тому Марії дістався в хлопці якийсь придуркуватий наркоман. Він мав чудове французьке прізвище Міріель, але завинив Гоффманну тринадцять тисяч за наркотики. Уперше я побачив її, коли Піне, головний сутенер Гоффманна, вказав на дівчину в пальті, пошитому власноруч, із зібраним у пучок волоссям — наче щойно із церкви. Вона сиділа на сходах перед Ріддергаллен і плакала, і Піне сказав мені, що їй доведеться повернути борг свого хлопця за наркотики натурою. Я подумав, що найкраще дати їй для початку щось просте, хай просто попрацює руками. Але вона вискочила з першої ж автівки, в яку сіла, уже через десять секунд. Стояла,

заливаючись сльозами, а Піне кричав на неї. Може, він думав, що вона почує його, якщо він кричатиме досить голосно. Можливо, саме тоді в мені щось і надломилось. Через його крики. І мою маму. Хай там як, щось дійсно надломилось, і дарма, що я зрозумів, що Піне просто намагався до неї достукатися за допомогою дуже гучних звукових хвиль, я врешті-решт побив його на яечню, свого власного боса. Відтак я відвів Марію до квартири, у якій, як я знав, ніхто не жив, а потім пішов до Гоффманна повідомити, що на роль сутенера я теж не годжуся.

Але Гоффманн мені заявив — і я мусив із ним погодитися, — що він не може дозволити усіляким придуркам тікати направо і наліво, не сплативши боргів, бо куди кінь з копитом, туди й жаба з хвостом — так скоро йому й кращі клієнти не платитимуть. Тож, добре знаючи, що Піне й Гоффманн заповзялися на дівчину тільки тому, що в неї не стало кеби відмовитися від боргів свого хлопця, я пішов шукати того француза, поки не знайшов його в одному зі сквотів* у Фагерборзі. Наркотики перетворили його на цілковиту руїну, тож я зрозумів, що не витягну з нього жодної крони, навіть якщо труситиму його, як грушу. Тоді я просто сказав, що якщо він ще раз підійде до Марії, я зламаю йому носа так, що той впнеться в мозок. Чесно кажучи, я не був впевнений, що від того мозку багато що залишилося. Тож я повернувся до Гоффманна, збрехав, що хлопцеві вдалося роздобути

* Сквот — покинутий будинок, заселений іншими особами зазвичай без згоди власника. — Тут і далі прим. перекл.

трохи грошенят, дав йому власні тринадцять штук і сказав, що, на мою думку, це має означати, що сезон полювання на дівчину закінчився.

Я не знаю, чи вживала Марія наркотики, коли вони жили разом, чи вона теж належала до тих, які просто шукають того, кому можна підкоритися, але принаймні зараз вона здавалася цілком нормальною дівчиною. Вона працювала в маленькому супермаркеті, і я вряди-годи заглядав туди, щоб переконатися, що все гаразд і що її хлопець-наркоман не з'явився та не почав знову псувати її життя. Звісно, я дбав про те, щоб вона мене не побачила, просто стояв собі надворі в темряві, дивлячись в освітлені вікна магазину, спостерігав, як вона сидить біля каси, складає речі в торби та киває на одну з інших працівниць, якщо хтось із покупців заговорював до неї. Я вважаю, що час від часу ми всі маємо відчувати, що наслідуюмо своїх батьків. Я не знаю, який приклад татуса я міг би наслідувати — це, мабуть, більше стосується матусі. Вона вміла краще піклуватися про інших людей, ніж про себе, і, напевно, у дитинстві мені така поведінка здавалася свого роду взірцем. Бог знає. Хай там що, мені не було куди витратити гроші, які я заробляв у Гоффманна. То що, як я і роздав пристойну карту дівчині, якій не пощастило при першій роздачі?

Менше з тим. Підсумовуючи, скажімо так: я не вмію повільно їздити, я надто м'який, я занадто легко заховаюся, я втрачаю розум, коли злюся, і я мало кумекаю в математиці. Я читаю якісь книжки, але не багато знань із них почерпнув, та й ті навряд чи

могли б комусь стати в пригоді. А що до того, як я сам пишу — то, мабуть, і сталактити виростуть швидше, ніж я щось нашкрябаю.

То ж як такій людині, як Даніель Гоффманн, може стати у пригоді такий хлоп, як я?

Відповідь ви, можливо, вже зрозуміли — я залагоджую для нього різні сумнівні справи.

Кермувати при тому не треба, я вбиваю здебільшого тих чоловіків, які на це заслуговують, і математика тут особливо не потрібна. Принаймні поки що не була потрібна.

А от зараз маю певні задачки, які варто обмірковувати.

Почнімо з того, що в голові без упину цокає одна думка: коли настане та мить, коли ти знатимеш про свого начальника вже стільки, що він почне нервуватися? І коли ти знатимеш, що він почне замислюватися, чи не варто йому залагодити справу зі мною? Як одна з тих чорних вдів. Не те щоб я дуже розумівся на арахнології чи як там це називається, але я думаю, що суть така. Удови дозволяють самцям, які набагато менші за них, себе трахнути. Потім, коли він кінчає і самка більше не потребує його послуг, вона його зжирає. У четвертому томі «Царства тварин» — «Комахи та павуки» — у бібліотеці Дейчмана я бачив зображення чорної вдови з пожованим педипальпом* самця. І при тому схоже було, що той павучий прутень досі звисав із її піхви. І на черевці

* Педипальп — тут: одна зі членистих кінцівок павука, що має порожнину для перенесення сперми.

павучихи можна було побачити криваво-червону мітку у формі піскового годинника. Ніби той пісковий годинник відлічував час. Мовляв, ти лише жалюгідний, надокучливий малий павучок, і ти маєш дотримуватися відведеного тобі часу. Певніше, тобі потрібно знати, коли час спливе. А потім тікай звідси до бісової матері, хоч би що сталося, хоч із кулею в боці — просто тікай до того єдиного місця, де можеш врятуватися.

Саме так я це бачив. Роби те, що маєш, але не наближайся надто близько.

І тому я збіса серйозно хвилювався через нову роботу, яку дав мені Гоффманн.

Він хотів, щоб я залагодив справи з його дружиною.